

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 12/17, p. 55-72

DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.11938>
ISSN: 1308-2140, ANKARA-TURKEY

Article Info/Makale Bilgisi

Referees/Hakemler: Doç. Dr. Hasan Güner BERKANT – Doç. Dr. Zülfü DEMİRTAŞ

This article was checked by iThenticate.

ÖĞRETMEN ADAYLARININ BİLİMSEL ARAŞTIRMA ÖZ-YETERLİKLERİ VE ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNE YÖNELİK TUTUMLARI AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ*

Ferdi BAHADIR** - Murat TUNCER***

ÖZET

Bu araştırmanın genel amacı öğretmen adaylarını bilimsel araştırma öz-yeterlikleri ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları açısından değerlendirmektir. Bu amaçla bu her iki bağımlı değişkene yönelik görüşler arasında cinsiyet, sınıf, yaş ve bölüme göre anlamlı düzeyde görüş farkı olup olmadığı araştırılmıştır. Bunun yanında ilişkisel analizlerle bilimsel araştırma öz-yeterliği ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutum arasında ne düzey bir ilişki olduğu da belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma ilişkisel tarama yöntemine göre yürütülmüştür. Araştırmanın örneklemini Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi oluşturmaktadır. Bilimsel araştırma öz-yeterliği ölçeğinin öğrenim görülen bölüme göre karşılaştırıldığı test sonucuna göre ölçeğin Yöntem, Sonuç ve Tartışma, Öneri ve referans geliştirme alt boyutlarında öğretmen adaylarının görüşleri arasında bölüm değişkenine göre anlamlı fark bulunmuştur. Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeğinin cinsiyete göre karşılaştırıldığı bağımsız gruplar t testi sonucuna göre ölçeğin Sevgi, Değer, Uyum alt boyutları ve tamamı açısından kadın öğretmen adayları lehine anlamlı düzeyde görüş farkı belirlenmiştir. Bu araştırma sonucunda bilimsel araştırma öz-yeterliği ve Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum arasında çeşitli düzeylerde pozitif yönde ilişkiler olduğu görülmektedir. Araştırma sonuçlarına göre PDR bölümünün bilimsel araştırma öz-yeterlik ölçeğinin alt boyutları ve tamamında ortalamaları düşüktür. Bu ortalama düşüklüğünün nedenine yönelik araştırmaların yapılması önerilmektedir. Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum anlamında alan yazında ve bu araştırmada dikkati çeken bulgulardan biri öğretmenlik mesleğine yönelik tutumu yordayan öncelikli durumun sevgi olduğudur. Bu nedenle öğretmenlik mesleğini tercih edecek kişilerin bu mesleği seven kişilerden oluşması şeklinde bir düzenleme yapılmalıdır.

---

* Bu araştırma IX Uluslararası Eğitim Araştırmaları Kongresinde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

** Okt., Erzincan Üniversitesi, El-mek: ferdibahadir@hotmail.com

*** Doç. Dr. Firat Üniversitesi Eğitim Fakültesi, El-mek: mtuncer@firat.edu.tr

Anahtar Kelimeler: Bilimsel araştırma öz-yeterliği, öğretmenlik mesleğine yönelik tutum, öğretmen adayları

EVALUATIONS OF PROSPECTIVE TEACHERS ACCORDING TO THEIR SELF-EFFICACY OF SCIENTIFIC RESEARCH AND TEACHING ATTITUDES

ABSTRACT

The general aim of this research is to evaluate of prospective teachers in terms of their self-efficacy of scientific research and their teaching attitudes. Within this context, it was reviewed whether the opinions devoted to both dependent variables show a significant difference or not in terms of sex, class, age and department. that, it was tried to determine at which level and which direction there is correlation between self-efficacy of scientific research and teaching attitudes with relational analyses. The research was carried out according to relational screening method. The research sample was formed from Erzincan University Faculty of Education. A significant difference was found between the opinions of the teacher candidates in the Method, Conclusion and discussion, Suggestion and reference development subscales according to test result in which the scientific research self-efficacy scale was compared according to the division in which education was studied. According to the results of the independent groups t test of the teaching attitudes scale compared to the sex, the difference in opinion level in favor of female teacher candidates was determined in terms of Love, Value, Adaptation subscales and all. it was seen that there were positive correlations at various levels between self-efficacy of scientific research competencies and teaching attitudes. According to the results of the research, the subscales of the PDR department's scientific research self-efficacy scale and all the averages are low. It is recommended that the reason for this low average be investigated. One of the noteworthy findings in the field writing in the sense of attitude toward the teaching profession and in this research is that the priority situation which is related to the attitude towards the teaching profession is love. For this reason, an arrangement should be made that the persons who will prefer the teaching profession are made up of those who love this profession.

STRUCTURED ABSTRACT

Problem

In this research, the relationship between self-efficacy of scientific research and attitudes-oriented teaching profession has been addressed. Regarding whether or not the teaching profession-oriented attitudes of prospective teachers who possessed self-efficacy in diversified scientific studies were affected here from, no research has been come across in the literature. Scientifically, changes in the teaching profession-oriented attitudes of prospective teachers who enjoy higher self-efficacy can be observed. For an effective learning activity, as with other variables, the

---

Turkish Studies

attitude is also required to be taken into consideration. In literature, too many teaching profession-oriented studies related to the attitudes (Ustuner, 2006, Cakir, Kan and Sunbul, 2006, Semerci and Semerci, 2004, Celiköz and Cetin, 2004, Dogan and Coban, 2009). However, these studies do not provide information about the situation in terms of teaching profession-oriented attitudes in terms of scientific research self-efficacy (SRSE).

While this study ensures contribution to the problems world by working with independent variables on one side, it also offers a testing facility in terms of similar variables in also with its correlational way from the other side. In this context, we can wrap up the general purpose of study is to be the assessment of prospective teachers in terms of scientific research, self-efficacy and teaching profession-oriented attitudes (TPOA). In connection of this matter, whether or not both of these two dependent variables – oriented opinions have differed significantly has been investigated in terms of gender, class, age, and the part of section being studied. Besides, it has been tried to be determined through personal analyzes at what level and direction a relation existed also between SRSE and TPOA.

Method

In this study, the relationship of prospective teachers between SRSE and TPOA is being investigated. Therefore, the research was conducted according to the relational survey method. The studies of Karasar (2009) where it was tried to depict and explain what the events, objects, entities, institutions, groups and various areas were "what" define to be the descriptive studies.

The universe of research is composed of the students of Erzincan University, Faculty of Education. The departments of this faculty for which research permission could be obtained have been taken to the extent of this study and data collection tools have been likely to be implemented within this scope to the undergraduate education programs of Guidance and Psychological Counseling (GPC), Elementary Mathematics (EM), Computer and Instructional Technologies (CIT), music, painting and science. Third and fourth grade students have been chosen according to the criterion sampling method from the objective sampling methods in this universe. The reason for preference of the criterion sampling method is the fact that the students of last third and fourth year students have taken courses in scientific research methods or have used scientific research skills in some way. The sampling happened in the light of these details have been composed of totally 470 student.

The Scientific Research Self-efficacy scale developed by Tuncer and Ozeren (2012) has been employed as the first data collection tool of research. This scale consists of 12 items and four dimensions (*Literacy, Method, Conclusion and Discussion, Suggestion and Reference Development*). The Cronbach Alpha coefficient for this whole scale has been calculated as .93. The second data collection tool of the research is the teaching profession attitude scale developed by Cetin (2006). This scale consists of 35 items and three dimensions (love, value, harmony). The Cronbach Alpha coefficient for this whole scale has been calculated

---

Turkish Studies

as .94. The quintet – type Likert scales are scored as 5: *Totally Agreed*; 4: *Agreed*; 3: *Undecided*; 2: *Disagreed*; 1: *Never Agreed*".

Findings, Discussion and Conclusion

In comparisons performed from the perspective of class variable in consequence of the study, a significant difference has failed to be determined from the aspects of scientific research self-efficacy scale and sub-dimensions. Likewise, Kurt, Izmirli, Firat and Izmirli (2011) and Cuhadar, Gunduz, Tanyeri (2013) have failed to find any significant difference between SRSE and classroom variable. On the contrary thereof, Oguz (2012) has found a significant difference in favor of the fourth grades between the academic self-efficacy beliefs of the teacher candidates and the class level. Tunca and Alkin-Sahin (2014) found significant differences in favor of fourth grade prospective teachers in terms of their academic self-efficacy among the first and fourth grade prospective teachers. A significant difference has failed to be determined between the opinions of TPOA scale and classroom variables. Similarly, Aslan and Koksâl-Akyol (2006), Cakir (2005) and Demircioglu and Ozdemir (2014) have failed to find any significant difference between teaching profession attitude and class level. Any significant differences have failed to be observed according to the gender-based comparison of sub-dimensions and all of the scientific research self-efficacy scale. Similarly, Tunca and Alkin-Sahin (2014), Oguz (2012), Cuhadar et al., (2013), Kurt et al., (2011) and Saracaloglu et al., (2005) have failed to find a significant relationship between scientific research self-efficacy and gender. On the contrary thereof, when Dogan (2016) has compared the student views on the academic self-efficacy scale – oriented opinions of students, the male students have pointed out a significant difference in favor of male students at the sub-dimensions of social status and cognitive practices. They have stated that the effect sizes and the gender effect calculated were at low level.

In the gender – based comparison of attitude scale of teaching profession, the difference of opinion in terms of Love, Value, Harmony subscales and all of said properties have been pointed out at a significant level in favor of female students. And ones an evaluation was made in terms of effect sizes, it has been seen that gender has a strong level effect in terms of *the love* sub-dimensions and all dimensions of teaching profession and moderate level in terms of the *value and adaptation* sub-dimensions. Similarly, Bozdogan, Aydin and Yildirim (2007) have discovered that there was an inter-genders teaching profession – associated significant total score difference in favor of girls. Capa and Cil (2000) have identified significant differences in favor of male students in self-confidence sub-dimensions in teaching profession attitude dimension. Capri and Celikkalelli (2008) found significant differences in favor of female students between the teaching profession attitude and gender. And when they have looked at from the perspective of the effect size, they have stated that gender had a moderate effect on the attitude of the teaching profession. Cakir (2005) has stated that the teaching associated attitudes of teacher candidates have shown difference in favor of girls. On the contrary of these, Demircioglu and Ozdemir (2014) and Demirtas, Comert, Ozer (2011) have failed to find any significant difference between attitudes towards the occupation and gender.

Turkish Studies

In terms of age levels, difference of opinion has failed to be determined at significant level in the Scientific Research Self-efficacy scale and sub-dimensions. When Tuncer and Yilmaz (2016) have compared scientific research self-efficacy with the age variable, found a significant difference between the literature and all of the scale being the sub-division of scale and between age group of 22 – 24 and above 25 in favor of age group of 22 – 24. Oguz (2012) has found a significant difference in favor of the students over the age of 22 between the academic self-efficacy beliefs and the age levels between 20-21 and above 22 in favor of the age group 22 – 24. Similarly, opinion difference at significant level has failed to be determined in the sub-dimension of teaching profession attitude scale in terms of age levels.

As a result of this research, it has been found that there were positive correlations between TPOA and SRSE at various levels. It has been determined there was a positive correlation between SRSE scale sub-dimensions and TPOA scale sub-dimensions. A significant – level relationship has been discovered between SRSE and TPOA scale in the positive direction. This situation indicates that the teaching profession – oriented attitudes of individuals has synchronously enhanced upon augmentation of their scientific research self-efficacy.

According to the outcomes of the research, the averages are low in the sub-dimensions and all of GPCD (Guidance and Psychological Counseling Department), scientific research self-efficacy scale. A reason – oriented research regarding for this much low average is recommended to be conducted. One of the findings drawing attention in the sense of teaching profession – oriented attitude in literature and this study in the sense of priority situation predicting the teaching profession – oriented attitude is the love. For this reason, an arrangement that is formed by those who love this profession is to be regulated. In addition, it is suggested to carry out researches in which the time – series patterns are used to determine how and in what direction the attitudes of prospective teachers would change throughout their studies.

Keywords: self-efficacy for scientific research, attitudes toward teaching profession, prospective teachers

GİRİŞ

Öğrenme bilinçli veya bilinçsiz hayat boyu devam eden bir süreçtir. Bilinçli olarak bir konu hakkında bilgi toplamak, araştırma yapmak bir tür öğrenme yöntemidir. Bilimsel araştırma, bilimsel bilgi elde etme süreci ya da kısaca birbirini izleyen ve etkileyen adım ya da etkinliklerden oluşan sistematik bir süreçtir (Büyüköztürk, 2011, s.1). Öğrenmeyle benzerliği ve hatta özdeşliği olan bilimsel araştırmanın bir problem çözme süreci olduğunu belirten Karasar (2009, s.45), ikisi arasındaki ortak noktayı; araştırmada verilerin toplanması, değerlendirilmesi ve rapor edilmesi gibi öğrenmede de bireyin bir konu hakkında bazı verileri toplaması, değerlendirmesi ve davranışa dönüştürmesi gerekliliğiyle ortaya koymaktadır. Ayrıca bir araştırmayı sağlıklı bir şekilde yürütebilmek için bireyin gerekli olan araştırma yeterliklerine ve olumlu tutumlara da sahip olması gerekmektedir. Bilimsel bir araştırma sürecinde bireyin yüksek bilimsel araştırma öz-yeterlik algısına sahip olması son derece önemlidir (Saracaloğlu, Varol ve Ercan, 2005).

Bilimsel araştırma öz-yeterlik algısının ne olduğunu anlamak için öncelikle öz-yeterlik algısının bilinmesi gereklidir. Öz-yeterlik algısı bireylerin bir performansı ortaya koymak için gerekli planı yapıp başarılı bir şekilde gerçekleştirme kapasitesi hakkındaki yargısıdır (Bandura, 1997). Bilimsel araştırma öz-yeterliği ise öğrencilerin bilimsel araştırma kapsamına giren bir konuyu araştırabilecek yeteneğe ne kadar sahip olduğuna ilişkin inancı olarak tanımlanmaktadır (Montcalm, 1999: akt. İpek, Tekbıyık ve Ursavaş, 2010). Birey araştırma etkinliklerinin içerisinde aktif olarak yer alırsa, bir takım araştırma becerilerini kazanabilir ve bilimsel araştırma yeterliğine sahip olabilir (Kart ve Gelbal, 2014).

Öz-yeterlik inançları bilişsel, güdüsel, duyuşsal karar alma süreçleri yoluyla bireyin üzerinde çalıştığı konuya bakış açısını belirlerler. Ayrıca bu özellikler bireyin gelişimini, belirtilen konuya güdülenmesini, karşılaştığı güçlüklerle direnç göstermesini, duyuşsal yaşam kalitesini artırmasını ve belirli kararları alırken seçimlerini de etkilerler (Bandura, 2002). Diğer bir deyişle, öz-yeterlik algısı bireyin bir işi gerçekleştirmedeki gerçek yeterlik düzeyini yansıtmaktan ziyade, bireyin kendi yeterliklerine ilişkin yargılarını yansıtır (Woolfolk-Hoy ve Burke-Spero, 2005). Öz-yeterlik algısı öğrenci merkezli öğrenme yaklaşımlarının yaygınlaşmasıyla öğrenmenin birey açısından durumunu betimleme noktasında da büyük önem taşımaktadır. Bu açıdan bakıldığında öz-yeterlik algısının bireyin öğrenmesinde etkili bir durum olduğu görülmektedir. (Tuncer ve Tanaş, 2011). Öz-yeterlik sayesinde bir birey çalışma alanını isteyerek seçebilir, çalışmayı etkili bir şekilde sürdürmek ve başarıyla sonuçlandırmak için büyük bir motivasyon hissedebilir, hedefe ulaşmak için çaba gösterebilir ve ilgili çalışma üzerinde yeterince zaman harcayabilir. Bu durum öz-yeterliğin bireyde sadece belli bir alan veya davranış grubu ile ilgili olduğunu göstermektedir. Birey bir alanda yüksek öz-yeterlik gösterirken diğer bir alana karşı düşük öz-yeterlik inancı geliştirmiş olabilir (Akkoyunlu ve Orhan, 2003). Bilimsel açıdan bakıldığında çalışmalarında yapacakları etkinlikleri düzenlemede kendini yeterli olarak gören bireyler yüksek akademik öz-yeterlik inançları geliştirmişlerdir ve bununla paralel olarak yüksek akademik performansa sahiptirler (Zimmerman, Bandura ve Martinez-Pons, 1992).

Aşkar ve Umay (2011) öz-yeterlik algısı yüksek olan bireylerin, bir işi başarmak için büyük çaba sarf ettiklerini, olumsuz durumlarla karşılaştıklarında hemen pes etmediklerini, ısrarlı ve sabırlı olduklarını ifade etmişlerdir. Benzer şekilde Oğuz (2012) öğretmen adaylarının öz-yeterlik inançlarının yüksek olmasının, hedeflerine odaklanmalarını, ortaya çıkan zorluklarla mücadele edebilmelerini, elde edecekleri sonuçlara ilişkin beklentilerini ve olumlu öğretmenlik davranış ve tutumları geliştirmelerini önemli ölçüde etkileyebileceğini belirterek öğretmen adaylarının öz yeterlik inançlarının belirlenmesi ve öz yeterlik inançlarının güçlendirilmesini sağlayacak yaşantıların düzenlenmesinin önem taşıdığına dikkat çekmiştir. Bu açıdan bakıldığında, öz-yeterlik eğitimde üzerinde durulması gereken önemli kavramlardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu araştırmada bilimsel araştırma öz-yeterliği öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ile birlikte ele alınmıştır. Farklı bilimsel araştırma öz-yeterliğine sahip öğretmen adaylarının mesleklerine yönelik tutumlarının bu durumdan etkilenebileceği düşünülmektedir. Alan yazına bakıldığında bu yönde bir araştırmaya rastlanmamıştır. Öğretmen adayları açısından eğitim-öğretim ile alakalı olan tüm değişkenlerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları üzerinde ne ölçüde etkili olduğu belirlenmelidir. Bilimsel açıdan öz-yeterlikleri yüksek olan öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarında değişiklik olabilir. Verimli bir öğrenme faaliyeti için diğer değişkenler gibi tutumun da dikkate alınması gerekmektedir.

Tutum bilişsel, duyuşsal ve davranışsal boyutlarıyla bir davranışı ortaya koymada önemli bir psikolojik değişken olarak nitelendirilmektedir. Tutum, bir olaya, duruma veya nesneye doğru olumlu veya olumsuz bir eğilimi, karşı ya da ondan yana olmayı içerir (Çakır, Kan ve Sümbül, 2006). Öğretmenlerin mesleğine karşı olan tutumları davranışlarına ve öğretmenin sınıf yönetimine

yansıyarak öğrencilerinin kişilik gelişimlerinde, öğretmen öğrenci ilişkilerinin niteliğinde ve etkili öğrenmenin sağlanmasında rolü büyüktür (Küçükahmet, 1986, s.107). Ayrıca olumlu tutumlar başarıyı artırabilir. Olumsuz tutumlar ise başarıyı düşürebilmektedir (Semerci ve Semerci, 2004).

Dolayısıyla BAÖ'nün sınıf içinde etkisini belirlemeden önce öğretmenlerin mesleklerine yönelik tutumları üzerindeki etkisini bilmeli, buna göre bilimsel araştırma öz-yeterliğini olumlu yönde geliştirecek önlemler alınmalıdır. Alan yazında öğretmenlik mesleğine yönelik tutumla alakalı pek çok çalışma Üstüner (2006), Bozkırlı ve Er (2011), Çakır, Kan ve Sünbül (2006), Semerci ve Semerci (2004), Çeliköz ve Çetin (2004), Erdem (2012), Doğan ve Çoban (2009) yapılmıştır. Ancak bu araştırmalar öğretmenlik mesleğine yönelik tutumun BAÖ açısından durumu hakkında bilgi vermemektedir.

Bu araştırmada BAÖ'nün öğretmenlik mesleğine yönelik tutumu ile ilişkisi ele alınmıştır. Bu yönüyle araştırma bir taraftan bağımsız değişkenlerin işe koşulmasıyla problem dünyasına katkı sağlarken, diğer taraftan korelasyonel yönüyle de benzer değişkenler açısından bir test imkânı sunmaktadır. Şu halde araştırmanın genel amacını öğretmen adaylarının bilimsel araştırma öz-yeterlikleri ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları açısından değerlendirmesi şeklinde özetleyebiliriz. Bu bağlamda bu her iki bağımlı değişkene yönelik görüşlerin cinsiyet, sınıf, yaş ve öğrenim görülen bölüm açısından anlamlı düzeyde farklılaşp farklılaşmadığı araştırılmıştır. Bunun yanında ilişkisel analizlerle BAÖ ve ÖMYT arasında ne düzey ve yönde bir ilişki olduğu da belirlenmeye çalışılmıştır.

Yöntem

Bu çalışmada öğretmen adaylarının BAÖ ile ÖMYT arasındaki ilişki araştırılmaktadır. Dolayısıyla araştırma ilişkisel tarama yöntemine göre yürütülmüştür. Karasar (2009) olayların, objelerin, varlıkların, kurumların, grupların ve çeşitli alanların "ne" olduğunu betimlemeye, açıklamaya çalışan çalışmaları betimsel çalışmalar olarak tanımlamaktadır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğrencileri oluşturmaktadır. Bu fakülteden araştırma izni alınabilen bölümler araştırma kapsamına alınmış olup, bu kapsamda Rehberlik ve psikolojik danışmanlık (PDR), ilköğretim matematik (İMÖ), bilgisayar ve öğretim teknolojileri (BÖTE), müzik, resim, fen bilgisi lisans eğitimi programlarına veri toplama araçları uygulanabilmiştir. Bu evrenden amaçsal örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemine göre üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencileri seçilmiştir. Bu bilgiler ışığında oluşan örneklem toplam 470 öğrenciden meydana gelmiştir. Ölçüt örnekleme yönteminde gözlem birimleri belli niteliklere sahip kişiler, olaylar, nesnelere ya da durumlardan oluşturulur (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2008, s.80). Ölçüt örnekleme yönteminin tercih edilmesinin nedeni son üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencilerinin, bilimsel araştırma yöntemleri dersi almış olmaları ya da bilimsel araştırma becerilerini bir şekilde kullanmış olmalarıdır.

Araştırma örneklemini oluşturan öğrencilere ilişkin bazı bilgiler Tablo 1'deki gibidir. Tablo 1'de de görüldüğü gibi örneklemin 261'i (%55,5) kız, 208'i (%44,3) erkektir. Örneklemini oluşturan öğrencilerin yaş dağılımlarına bakıldığında 344'ü (%73,2) 19-22 yaş aralığında, 107'si (%22,8) 23-26 yaş aralığında, 15'i (%3,2) 27-30 yaş aralığında ve 4'ü (%0,9) 30 ve üstü yaş aralığındadır. Bu öğrencilerin 149'u (%31,7) Pdr, 72'si (%15,3) İlköğretim Matematik, 75'i (%16,0) Böte, 51'i (%10,9) Müzik, 51'i (%10,9) Resim ve 72'si (%15,3) Fen Bilgisi bölümü öğrencisidir. Örnekleme ait bilgilere bakıldığı zaman araştırmanın örneklemini oluşturan öğrencilerin 216'sı (%46,0) 3.sınıf ve 254'ü (%54,0) 4.sınıf öğrencisidir.

Tablo 1. Örnekleme ilişkin bazı bilgiler

		N	%
Cinsiyet	Kadın	261	55,5
	Erkek	208	44,3
Yaş	19-22	344	73,2
	23-26	107	22,8
	27-30	15	3,2
	30 ve üstü	4	,09
Bölüm	PDR	149	31,7
	İlk. Mat.	72	15,3
	Bilgi ve Öğrt. Tekn.	75	16,0
	Müzik	51	10,9
	Resim	51	10,9
	Fen Bilgisi	72	15,3
Sınıf	Üçüncü Sınıf	216	46,0
	Dördüncü Sınıf	254	54
Toplam		470	100,0

Veri Toplama Araçları

Araştırmada birinci veri toplama aracı olarak Tuncer ve Özeren (2012) tarafından geliştirilen Bilimsel Araştırma Öz-yeterliği ölçeği kullanılmıştır. Bu ölçek 12 madde ve dört boyuttan (*Alanyazın, Yöntem, Sonuç ve Tartışma, Öneri ve Referans Geliştirme*) oluşmaktadır. Bu ölçeğin bütünü için Cronbach Alpha katsayısı .93 olarak hesaplanmıştır.

Araştırmada ikinci veri toplama aracı olarak Çetin (2006) tarafından geliştirilen öğretmenlik mesleği tutum ölçeği kullanılmıştır. Bu ölçek 35 maddeli ve üç boyuttan (*sevgi, değer, uyum*) oluşmaktadır. Bu ölçeğin bütünü için Cronbach Alpha katsayısı .94 olarak hesaplanmıştır. Beşli likert tipindeki ölçekler “5: Tamamen Katılıyorum; 4: Katılıyorum; 3: Kararsızım; 2: Katılmıyorum; 1: Hiç Katılmıyorum” şeklinde puanlanmaktadır.

Verilerin Analizi

Ölçeklerden elde edilen görüşler karşılaştırılırken ikili karşılaştırmalarda bağımsız gruplar t testi, üç ve daha fazla gruplu karşılaştırmalarda ise tek yönlü varyans analizinden yararlanılmıştır. Dağılımın homojen olmadığı durumlarda ise Mann Whitney U ve Kruskal Wallis H testlerine başvurulmuştur. Etki büyüklüğünün yorumlanmasında Cohen’in (1988) (≥ 0.5 : güçlü, ≥ 0.3 : orta düzey ve $\geq .01$ zayıf) etki büyüklük aralıkları (Akt. Gliner, Morgan ve Leech, 2015:308) dikkate alınmıştır.

BULGULAR

Araştırma kapsamında öncelikle BAÖ ve ÖMYT ölçeklerine yönelik görüşlerin cinsiyet değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığı bağımsız gruplar t testi ile araştırılmıştır. Bu karşılaştırmaya yönelik bulgular Tablo 2’de özetlenmiştir.

Tablo 2’ye göre bilimsel araştırma öz-yeterliği ölçeğinin alt boyutları ve tamamına yönelik cinsiyete göre herhangi bir anlamlı fark gözlenmemiştir. Öğretmenlik mesleği tutum ölçeğinin “*Sevgi*” ($t(467)=5.630$, $p<.05$) ve “*Değer*” ($t(467)=4.061$, $p<.05$) alt boyutları ve tamamı ($t(467)=5.801$, $p<.05$) açısından kadın öğretmen adayları lehine anlamlı düzeyde görüş farkı belirlenmiştir. “*Uyum*” alt boyutunda dağılım homojen olmadığından Mann Whitney U testine başvurulmuştur. Bu testin sonucuna göre “*Uyum*” alt boyutunda öğretmen adaylarının görüşleri

arasında cinsiyet değişkenine göre kadın öğretmen adayları lehine anlamlı fark bulunmuştur (U=21835.00, $p<.05$).

Etki büyüklükleri açısından bir değerlendirme yapıldığında ise öğretmenlik mesleği tutum ölçeğinin “sevgi” alt boyutu ile ölçeğin tamamı açısından cinsiyetin güçlü düzeyde, *değer* ve *uyum* alt boyutları açısından cinsiyetin orta düzeyde bir etkisinin olduğu görülmüştür.

Tablo 2. BAÖ ve ÖMYT Ölçek Boyutlarının Cinsiyete göre karşılaştırılması

Ölçek	Boyut	Cinsiyet	N	X	ss	Levene test		t test		Eta kare		
						F	p	sd	t		p.	
BİLİMSEL ARAŞTIRMA ÖZ-YETERLİĞİ	AY	Kadın	261	3,63	,81	,139	,709	467	,145	,885	-	
		Erkek	208	3,62	,87							
	YT	Kadın	261	3,65	,78	,013	,909	467	-1,040	,299	-	
		Erkek	208	3,73	,81							
	ST	Kadın	261	3,68	,85	,099	,754	467	-,310	,757	-	
		Erkek	208	3,71	,84							
	ÖR	Kadın	261	3,52	,95	1,003	,317	467	,082	,935	-	
		Erkek	208	3,52	,90							
	Tama mi	Kadın	261	3,63	,72	,017	,896	467	-,406	,685	-	
		Erkek	208	3,66	,75							
	ÖĞRETMENLİK MESLEĞİ TUTUM	Sevgi	Kadın	261	3,96	,73	,436	,509	467	5,630	,000*	.065
			Erkek	208	3,56	,77						
Değer		Kadın	261	4,45	,63	,038	,846	467	4,061	,000*	.034	
		Erkek	208	4,21	,64							
Uyu m		Kadın	261	4,02	,93	15,650	,000	467	-	-	.037	
		Erkek	208	3,62	1,14							
Tama mi		Kadın	261	4,08	,65	1,112	,292	467	5,801	,000*	.068	
		Erkek	208	3,72	,68							

AY: Alan Yazın., YT: Yöntem., ST: Sonuç ve Tartışma., ÖR: Öneri geliştirme ve referans yazma., ÖT: Ölçeğin Tamamı., * $p<.05$

BAÖ ve ÖMYT ölçeğine yönelik görüşlerin bölüm değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığı tek yönlü varyans analizi ile araştırılmıştır. BAÖ’ne yönelik bulgular tablo 3’te belirtilmiştir.

Tablo 3. BAÖ ölçeğine yönelik görüşlerin bölüm değişkenine göre karşılaştırılması

Boyut	Bölüm	N	X	Kar.Top.	sd	Kar.Ort.	F	p	Fark	
AY	Pdr	149	3,54	G. arası	4,077	5	,815	1,158	,329	-
	İöMat	72	3,68	G. içi	326,703	464	,704			
	Böte	75	3,64	Toplam	330,780	469				
	Müzik	51	3,73							
	Resim	51	3,80							
	Fen	72	3,53							
	Toplam	470	3,62							
	Levene (F=2,072, Sig.=,068)									

Turkish Studies

YT	Pdr	149	3,48	G.arası	12,876	5	2,575	4,196	,001	1<5
	İöMat	72	3,67	G.içi	284,739	464	,614			
	Böte	75	3,77	Toplam	297,614	469				
	Müzik	51	3,78							
	Resim	51	4,02							
	Fen	72	3,72							
	Toplam	470	3,68							
							Eta-Kare:.043 Levene (F=1,708, Sig.=,131)			
ST	Pdr	149	3,44	G.arası	15,959	5	3,192	-	-	1<3
	İöMat	72	3,68	G.içi	319,715	464	,689			1<5
	Böte	75	3,80	Toplam	335,674	469				1<6
	Müzik	51	3,83							
	Resim	51	3,96							
	Fen	72	3,82							
	Toplam	470	3,69							
							Levene (F=2,515, Sig.=,029)			
ÖR	Pdr	149	3,23	G.arası	26,662	5	5,332	-	-	1<4
	İöMat	72	3,49	G.içi	380,532	464	,820			1<5
	Böte	75	3,58	Toplam	407,194	469				1<6
	Müzik	51	3,74							2<5
	Resim	51	3,97							
	Fen	72	3,63							
	Toplam	470	3,52							
							Levene (F=3,552, Sig.=,004)			
ÖT	Pdr	149	3,44	G.arası	11,770	5	2,354	4,517	,000	1<5
	İöMat	72	3,65	G.içi	241,800	464	,521			
	Böte	75	3,71	Toplam	253,570	469				
	Müzik	51	3,77							
	Resim	51	3,94							
	Fen	72	3,69							
	Toplam	470	3,64							
							Eta-Kare:.046 Levene (F=1,956, Sig.=,084)			

AY: Alan Yazın., YT: Yöntem., ST: Sonuç ve Tartışma., ÖR: Öneri geliştirme ve referans yazma., ÖT: Ölçeğin Tamamı., 1:Pdr., 2:İöMat., 3:Böte., 4:Müzik., 5:Resim., 6:Fen., *p<.05

Tablo 3'teki tek yönlü varyans analizi sonucunda "Yöntem" boyutunda öğretmen adaylarının görüşleri arasında bölüm değişkenine göre anlamlı fark bulunmuştur ($F(5,464)=4,196$, $p<.05$). Bu fark Pdr-Resim bölümü grubundaki öğrenci görüşleri arasındadır. Ölçeğin tamamına ait öğretmen adaylarının görüşleri arasında bölüm değişkenine göre anlamlı fark bulunmuştur ($F(5,464)=4,517$, $p<.05$). Bu Pdr-Resim bölümü grubundaki öğrenci görüşleri arasındadır.

Sonuç ve tartışma ile Öneri ve Referans geliştirme alt boyutlarında ve ÖMYT ölçeğinin tüm alt boyutları ve tamamında dağılım homojen olmadığından Kruskal Wallis H testine başvurulmuştur. Bu testin sonuçları tablo 4'te görülmektedir.

Tablo 4'e göre "Sonuç ve tartışma" boyutunda öğretmen adaylarının görüşleri arasında bölüm değişkenine göre anlamlı fark bulunmuştur ($X^2=21,075$, $p=,001$) Bu fark Pdr-Böte, Pdr-Resim, Pdr-Fen bölümü grubundaki öğrenci görüşleri arasındadır. "Öneri ve referans geliştirme" boyutunda öğretmen adaylarının görüşleri arasında bölüm değişkenine göre anlamlı fark bulunmuştur ($X^2=27,551$, $p=,000$). Bu fark Pdr-Müzik, Pdr-Resim, Pdr-Fen, İöMat-Resim bölümü grubundaki öğrenci görüşleri arasındadır. Etki büyüklükleri açısından bir değerlendirme yapıldığında ise bilimsel araştırma öz-yeterliği ölçeğinin YT, ST alt boyutları ve tamamı açısından bölümün orta düzeyde, ÖR alt boyutu açısından güçlü düzeyde bir etkisinin olduğu görülmüştür.

Turkish Studies

ÖMYT ölçeğinin “Sevgi” alt boyutunda öğretmen adaylarının görüşleri arasında bölüm değişkenine göre anlamlı fark bulunmuştur ($X^2=29,032$, $p<.05$). Bu fark Pdr-İöMat, Pdr-Resim, Pdr-Fen, Böte-İöMat bölümü grubundaki öğrenci görüşleri arasındadır. “Değer” alt boyutunda öğretmen adaylarının görüşleri arasında bölüm değişkenine göre anlamlı fark bulunmuştur ($X^2=18,294$, $p<.05$). Bu fark Pdr-İöMat, Müzik-İöMat, Resim-İöMat bölümü grubundaki öğrenci görüşleri arasındadır. “Uyum” boyutunda öğretmen adaylarının görüşleri arasında bölüm değişkenine göre anlamlı fark bulunmuştur ($X^2=14,953$, $p<.05$). Bu fark Pdr-İöMat, Müzik-İöMat, Resim-İöMat, Fen-İöMat bölümü grubundaki öğrenci görüşleri arasındadır. Ölçeğin tamamına ait öğretmen adaylarının görüşleri arasında bölüm değişkenine göre anlamlı fark bulunmuştur ($X^2=26,935$, $p<.05$). Bu fark Pdr-İöMat, Böte- İöMat, Müzik- İöMat bölümü grubundaki öğrenci görüşleri arasındadır. Etki büyüklükleri açısından bir değerlendirme yapıldığında ise öğretmenlik mesleği tutum ölçeğinin SE alt boyutu ve tamamı açısından bölümün güçlü düzeyde, DE ve UY alt boyutu açısından orta düzeyde bir etkisinin olduğu görülmüştür.

Tablo 4. Bölüm değişkenine göre BAÖ ölçeğinin ST ve ÖR alt boyutları ve ÖMYT’ye yönelik görüşlerin K.W.H testi sonuçları

Ölçek	Boyut	Chi-Square	Sd	p	Fark(*)	Etki Büyüklüğü
BAÖ	Sonuç ve Tartışma	21,075	5	,001	1<3, 1<5 1<6	,048
	Öneri Geliştirme ve Referans Yazma	27,551	5	,000	1<4, 1<5 1<6, 2<5	,065
ÖMT	Sevgi	29,032	5	,000	1<2, 1<5 1<6, 3<2	,073
	Değer	18,294	5	,003	1<2, 4<2 5<2	,032
	Uyum	14,953	5	,011	1<2, 4<2 5<2, 6<2	,039
	Tamamı	26,935	5	,000	1<2, 3<2 4<2	,061

BAÖ: Bilimsel Araştırma Öz-yetrlık., ÖMT: Öğretmenlik Mesleği Tutum., * $p<.05$

Araştırmada yaş düzeyinin BAÖ ve ÖMYT ölçekleri ve alt boyutları açısından anlamlı düzeyde fark yaratan bir değişken olup olmadığı da araştırılmak istenmiştir. Ancak yaş açısından gruplara düşen kişi sayısı açısından önemli farklılıklar olduğundan verilerin çözümlenmesinde Kruskal Wallis H testi kullanılmıştır. Bu testin sonuçları tablo 5’deki gibidir.

Yaş düzeyleri açısından BAO ölçeğinin YT ($X^2=8,259$, $p=,041$) ve ÖR ($X^2=10,748$, $p=,013$) alt boyutları yaş düzeyinin anlamlı düzeyde görüş farkına neden olan bir değişken olduğu görülmüştür. Etki büyüklükleri açısından bir değerlendirme yapıldığında ise bilimsel araştırma öz-yeterliği ölçeğinin YT, ÖR alt boyutları açısından yaşın düşük düzeyde bir etkisinin olduğu görülmüştür. Yaş düzeyleri açısından ÖMT ölçeği ve alt boyutlarında anlamlı düzeyde görüş farkı belirlenmemiştir.

Tablo 5. BAÖ ve ÖMYT ölçeklerine yönelik görüşlerin yaş değişkenine göre karşılaştırılması

Ölçek	Boyut	Chi-Square	Sd	p	Fark(*)	Etki Büyüklüğü
BİL. ARŞ. ÖZ-YETERLİK	Alan Yazın	1,914	3	,591	-	
	Yöntem	8,259	3	,041	3>1	,015
	Sonuç Tartışma	7,200	3	,066	-	
	Öneri Referans	10,748	3	,013	2>1, 3>1	,027
	Tamamı	7,789	3	,051		
ÖĞRETİM ENLİK MESLEĞİ TUTUM	Sevgi	2,997	3	,392	-	-
	Değer	3,226	3	,358	-	-
	Uyum	1,462	3	,691	-	-
	Tamamı	2,722	3	,437	-	-

Yaş: 1(19-22), 2(23-26), 3(27-30), 4(31 ve üstü), *p<.05

BAÖ ve ÖMYT ölçeklerine yönelik görüşlerin sınıf değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığı bağımsız gruplar t testi ile araştırılmıştır. Bu karşılaştırmaya yönelik bulgular tablo 6'da özetlenmiştir.

Tablo 6. BAÖ ve ÖMYT ölçeklerine yönelik görüşlerin sınıf değişkenine göre karşılaştırılması

Ölçek	Boyut	Levene test					t test			Eta kare	
		Sınıf	N	X	ss	F	p	sd	t		p.
BİLİMSEL ARAŞTIRMA ÖZ-YETERLİK	AY	3.sınıf	216	3,58	,82	,249	,618	468	-,979	,328	-
		4.sınıf	254	3,66	,84						
	YT	3.sınıf	216	3,68	,78	,001	,975	468	-,234	,815	-
		4.sınıf	254	3,69	,81						
	ST	3.sınıf	216	3,70	,84	,115	,735	468	,191	,849	-
		4.sınıf	254	3,69	,84						
	ÖR	3.sınıf	216	3,50	,94	,022	,883	468	-,349	,727	-
		4.sınıf	254	3,53	,92						
	Tamamı	3.sınıf	216	3,63	,71	,108	,742	468	-,383	,702	-
		4.sınıf	254	3,66	,75						
ÖĞRETİM ENLİK MESLEĞİ TUTUM	Sevgi	3.sınıf	216	3,82	,74	2,460	,117	468	,913	,362	-
		4.sınıf	254	3,75	,80						
	Değer	3.sınıf	216	4,37	,63	,700	,403	468	,786	,432	-
		4.sınıf	254	4,32	,65						
	Uyum	3.sınıf	216	3,82	1,08	,697	,404	468	-,573	,567	-
		4.sınıf	254	3,87	1,01						
	Tamamı	3.sınıf	216	3,94	,67	1,094	,296	468	,690	,491	-
		4.sınıf	254	3,90	,70						

AY: Alan Yazın., YT: Yöntem., ST: Sonuç ve Tartışma., ÖR: Öneri geliştirme ve referans yazma., ÖT: Ölçeğin Tamamı., *p<.05

Tablo 6'ya göre BAÖ ve ÖMYT ölçekleri ve alt boyutları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Turkish Studies

BAÖ ve ÖMYT ölçekleri arasında ne düzeyde bir ilişki olduğunu belirlemek amacıyla korelasyon analizi de yapılmıştır. Korelasyon analizi sonucunda gözlenen ilişki düzeyleri tablo 7'deki gibidir.

Tablo 7. BAÖ ile ÖMYT ölçekleri arasındaki ilişki

Korelasyon	N	Pearson (r)	p
SE*AY	470	,199**	,000
SE*YT	470	,204**	,000
SE*ST	470	,157**	,001
SE*ÖR	470	,162**	,000
DE*AY	470	,271**	,000
DE*YT	470	,240**	,000
DE*ST	470	,214**	,000
DE*ÖR	470	,173**	,000
UY*AY	470	,127**	,006
UY*YT	470	,102*	,027
UY*ST	470	,096*	,038
SE*ÖMYT _{TAMAMI}	470	,968**	,000
DE* ÖMYT _{TAMAMI}	470	,695**	,000
UY* ÖMYT _{TAMAMI}	470	,761**	,000
AY* BAÖ _{TAMAMI}	470	,827**	,000
YT* BAÖ _{TAMAMI}	470	,919**	,000
ST* BAÖ _{TAMAMI}	470	,900**	,000
ÖR* BAÖ _{TAMAMI}	470	,819**	,000
BAÖ _{TAMAMI} *ÖMYT _{TAMAMI}	470	,229**	,000

SE: Sevgi., DE: Değer., UY: Uyum., AY: Alan Yazın., YT: Yöntem., ST: Sonuç ve Tartışma., ÖR: Öneri geliştirme ve referans yazma., ÖMYT: Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum., BAÖ: Bilimsel Araştırma Öz-yeterlik.

**.,001 Düzeyinde ilişki, *.05 düzeyinde ilişki

Tablo 7'ye göre bilimsel araştırma öz-yeterliği ölçeğinin bütün alt boyutları ile arasında pozitif yönde ($p < .001$) düzeyinde anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Benzer durum öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ile alt boyutları arasında da belirlenmiştir.

Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeği ile en yüksek korelasyon SE alt boyutu ($r = .968$, $p < .001$) arasında, bilimsel araştırma öz-yeterliği ölçeği ile en yüksek korelasyon YT alt boyutu ($r = .919$, $p < .001$) arasında gözlenmiştir. Bunun yanında Sevgi alt boyutu ile AY, YT, ST, ÖR alt boyutları arasında, Değer alt boyutu ile AY, YT, ST, ÖR alt boyutları arasında, Uyum alt boyutu ile AY, YT, ST alt boyutları arasında pozitif yönde ve anlamlı düzeyde ilişkiler bulunmuştur. Ölçeklerin tamamına yönelik aralarındaki ilişkiye bakıldığında ise, Bilimsel araştırma öz-yeterliği ile Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeği arasında pozitif yönde anlamlı düzeyde ilişki bulunmuştur.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Araştırma sonucunda sınıf değişkeni açısından yapılan karşılaştırmalarda bilimsel araştırma öz-yeterliği ölçeği ve alt boyutları açısından anlamlı düzeyde görüş farkı belirlenmemiştir. Benzer şekilde Kurt, İzmirli, Fırat ve İzmirli (2011) ve Çuhadar, Gündüz, Tanyeri (2013) BAÖ ile sınıf

değişkeni arasında anlamlı fark bulamamışlardır. Bunların aksine Oğuz (2012) öğretmen adaylarının akademik öz-yeterlik inançları ile sınıf düzeyi arasında dördüncü sınıfların lehine anlamlı fark bulmuştur. Tunca ve Alkın-Şahin (2014) birinci ve dördüncü sınıf öğretmen adayları arasında akademik öz-yeterlikleri açısından dördüncü sınıf öğretmen adayları lehine anlamlı farklılık bulmuşlardır. ÖMYT ölçeğine ait görüşlerle sınıf değişkeni arasında anlamlı bir fark belirlenememiştir. Benzer şekilde Aslan ve Köksal-Akyol (2006), Çakır (2005) ve Demircioğlu ve Özdemir (2014) öğretmenlik mesleği tutum ile sınıf düzeyi arasında anlamlı fark bulamamıştır.

Bilimsel araştırma öz-yeterliği ölçeğinin cinsiyete göre karşılaştırılmasında ölçeğin alt boyutları ve tamamına yönelik cinsiyete göre her hangi bir anlamlı fark gözlenememiştir. Benzer şekilde Tunca ve Alkın-Şahin (2014), Oğuz (2012), Çuhadar ve diğerleri (2013), Kurt ve diğerleri (2011) ve Saracaloğlu ve diğerleri (2005) bilimsel araştırma öz-yeterlikleri ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki bulamamışlardır. Bunların aksine Doğan (2016) akademik öz-yeterlik ölçeğine yönelik öğrenci görüşlerini cinsiyet açısından karşılaştırdığında ölçeğin sosyal statü ve bilişsel uygulamalar alt boyutlarında erkek öğrenciler lehine anlamlı düzeyde görüş farkı belirtmişlerdir. Hesaplanan etki büyüklükleri ile cinsiyetin etkisinin düşük düzeyde olduğu belirtmişlerdir.

Öğretmenlik mesleği tutum ölçeğinin cinsiyete göre karşılaştırılmasında ölçeğin Sevgi, Değer, Uyum alt boyutları ve tamamı açısından kadın öğretmen adayları lehine anlamlı düzeyde görüş farkı belirlenmiştir. Etki büyüklükleri açısından bir değerlendirme yapıldığında ise öğretmenlik mesleği tutum ölçeğinin *sevgi* alt boyutu ile ölçeğin tamamı açısından cinsiyetin güçlü düzeyde, *değer* ve *uyum* alt boyutları açısından cinsiyetin orta düzeyde bir etkisinin olduğu görülmüştür. Benzer şekilde Bozdoğan, Aydın, Yıldırım (2007) öğrencilerin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum toplam puanları ile cinsiyet arasında kızlar lehine anlamlı fark olduğunu bulmuşlardır. Çapa ve Çil (2000) öğretmenlik mesleği tutum ölçeğinin sevgi ve saygı alt boyutlarında kız öğrenciler lehine, kendine güven alt boyutunda ise erkek öğrenciler lehine anlamlı farklılık bulmuşlardır. Çapri ve Çelikkalelli (2008) öğretmenlik mesleği tutum ile cinsiyet arasında kız öğrenciler lehine anlamlı fark bulmuşlardır. Etki büyüklüğü açısından baktıklarında cinsiyetin öğretmenlik mesleği tutumu üzerinde orta derecede etkiye sahip olduğunu belirtmişlerdir. Çakır (2005) cinsiyetler açısından öğretmen adaylarının öğretmenliğe ilişkin tutumlarının kızlar lehine farklılık gösterdiğini ifade etmiştir. Bunların aksine Demircioğlu ve Özdemir (2014) ve Demirtaş, Cömert, Özer (2011) mesleğe karşı tutumla cinsiyet arasında anlamlı fark bulamamışlardır.

Yaş düzeyleri açısından Bilimsel Araştırma Öz-yeterliği ölçeği ve alt boyutlarında anlamlı düzeyde görüş farkı belirlenememiştir. Tuncer ve Yılmaz (2016) bilimsel araştırma öz-yeterlik ile yaş değişkenini karşılaştırdıklarında ölçeğin alt boyutu olan alan yazın ve ölçeğin tamamı ile 22-24 ve 25 üstü yaş arasında 22-24 yaş lehine anlamlı farklılık bulmuşlardır. Oğuz (2012) öğretmen adaylarının akademik öz-yeterlik inançları ile 20-21 ile 22 üstü yaş düzeyleri arasında 22 yaş üstü adayların lehine anlamlı fark bulmuştur. Benzer şekilde yaş düzeyleri açısından öğretmenlik mesleği tutum ölçeği ve alt boyutlarında da anlamlı düzeyde görüş farkı belirlenememiştir.

Bilimsel araştırma öz-yeterlik ölçeğine yönelik görüşlerin bölüm değişkenine göre karşılaştırılmasında ölçeğin “*Yöntem*” alt boyutunda öğretmen adaylarının görüşleri arasında bölüm değişkenine göre anlamlı fark bulunmuştur. Bu fark Pdr-Resim bölümü grubundaki öğrenci görüşleri arasındadır. “*Sonuç ve tartışma*” boyutunda bölüm değişkenine göre anlamlı fark bulunmuştur. Bu fark Pdr-Böte, Pdr-Resim, Pdr-Fen bölümü grubundaki öğrenci görüşleri arasındadır. “*Öneri ve referans geliştirme*” boyutunda bölüm değişkenine göre anlamlı fark bulunmuştur. Bu fark Pdr-Müzik, Pdr-Resim, Pdr-Fen, İöMat-Resim bölümü grubundaki öğrenci görüşleri arasındadır. Ölçeğin tamamında bölüm değişkenine göre anlamlı fark bulunmuştur. Bu Pdr-Resim bölümü grubundaki öğrenci görüşleri arasındadır. Etki büyüklükleri açısından bir değerlendirme yapıldığında ise bilimsel araştırma öz-yeterliği ölçeğinin *YT*, *ST* alt boyutları ve tamamı açısından bölümün orta düzeyde, ÖR

alt boyutu açısından güçlü düzeyde bir etkisinin olduğu görülmüştür. Bu bulgunun aksine Doğan, (2016) akademik öz-yeterlik ölçeğinin bütünü ve alt boyutlarına yönelik öğrenci görüşleri arasında bölüme göre anlamlı düzeyde görüş farkı bulamamıştır.

Öğretmenlik mesleği tutum ölçeğine yönelik görüşlerin bölüm değişkenine bakıldığında ölçeğin “Sevgi” alt boyutunda öğretmen adaylarının görüşleri arasında bölüm değişkenine göre anlamlı fark bulunmuştur. Bu fark Pdr-İöMat, Pdr-Resim, Pdr-Fen, Böte-İöMat bölümü grubundaki öğrenci görüşleri arasındadır. Ölçeğin “Değer” boyutunda öğretmen adaylarının görüşleri arasında bölüm değişkenine göre anlamlı fark bulunmuştur. Bu fark Pdr-İöMat, Müzik-İöMat, Resim-İöMat bölümü grubundaki öğrenci görüşleri arasındadır. Ölçeğin “Uyum” boyutunda öğretmen adaylarının görüşleri arasında bölüm değişkenine göre anlamlı fark bulunmuştur. Bu fark Pdr-İöMat, Müzik-İöMat, Resim-İöMat, Fen-İöMat bölümü grubundaki öğrenci görüşleri arasındadır. Ölçeğin tamamına ait öğretmen adaylarının görüşleri arasında bölüm değişkenine göre anlamlı fark bulunmuştur. Bu Pdr-İöMat, Böte-İöMat, Müzik-İöMat bölümü grubundaki öğrenci görüşleri arasındadır.

Etki büyüklükleri açısından bir değerlendirme yapıldığında ise öğretmenlik mesleği tutum ölçeğinin SE alt boyutları ve tamamı açısından bölümün güçlü düzeyde, DE, UY alt boyutu açısından orta düzeyde bir etkisinin olduğu görülmüştür. Benzer şekilde Çakır ve diğerleri (2006) öğretmenlik mesleği tutumunun bölüm değişkenine göre farklılaştığını bulmuşlardır. Ayrıca Demircioğlu ve Özdemir (2014) öğretmenlik mesleği tutumunun sevgi, değer ve uyum alt boyutları ile bölüm değişkeni arasında anlamlı farklılıklar bulmuşlardır. Bunların aksine Bozdoğan ve diğerleri (2007), Çapri ve Çelikkalelli (2008) öğretmenlik mesleği tutum ile bölüm arasında anlamlı bir fark bulamamışlardır.

Bu araştırma sonucunda BAÖ ve ÖMYT arasında çeşitli düzeylerde pozitif yönde (birlikte değişim gösteren) ilişkiler olduğu görülmüştür. ÖMYT ölçeği alt boyutları ile BAÖ ölçeği alt boyutları arasında pozitif yönlü ilişki tespit edilmiştir. BAÖ ile ÖMYT ölçeği arasında pozitif yönde anlamlı düzeyde ilişki bulunmuştur. Bu durum bireyin bilimsel araştırma öz-yeterliğinin artmasıyla öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının da buna paralel olarak arttığını göstermektedir.

Araştırma sonuçlarına göre PDR bölümünün bilimsel araştırma öz-yeterlik ölçeğinin alt boyutları ve tamamında ortalamaları düşüktür. Bu ortalama düşüklüğünün nedenine yönelik araştırmaların yapılması önerilmektedir. Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum anlamında alan yazında ve bu araştırmada dikkati çeken bulgulardan biri öğretmenlik mesleğine yönelik tutumu yordayan öncelikli durumun sevgi olduğudur. Bu nedenle öğretmenlik mesleğini tercih edecek kişilerin bu mesleği seven kişilerden oluşması şeklinde bir düzenleme yapılmalıdır. Bunun yanında öğretmen adaylarının tutumlarının eğitimleri süresince ne şekilde ve yönde değiştiğini saptayacak zaman serili desenlerin kullanıldığı araştırmaların yapılması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Akkoyunlu, B. ve Orhan, F. (2003). Bilgisayar ve öğretim teknolojileri eğitimi (böte) bölümü öğrencilerinin bilgisayar kullanma öz yeterlik inancı ile demografik özellikleri arasındaki ilişki. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 2/3, Article 11.
- Aslan, D. ve Köksal-Akyol, A. (2006). Okul öncesi öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ve mesleki benlik saygılarının incelenmesi. *Ç. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15 (2), 51-60.

- Aşkar, P. ve Umay, A. (2011). İlköğretim matematik öğretmenliği öğrencilerinin bilgisayarla ilgili öz-yeterlik algısı. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21, 1-8.
- Bandura, A. (1997). *Self-efficacy; The exercise of control*. New York: Freeman.
- Bandura, A. (2002). Social cognitive theory in cultural context. *Applied Psychology: An International Review*, 51 (2), 269–290.
- Bozdoğan, A.E., Aydın, D. ve Yıldırım, K. (2007). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)* Cilt 8, Sayı 2, 83–97.
- Bozkırlı, K.Ç. ve Er, O. (2011). Türkçe ve Türk Dili Edebiyatı öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi (Kafkas Üniversitesi örneği). *Turkish Studies*, 6(4), 457-466.
- Büyüköztürk, Ş. (2011). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı* (14. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E.K., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2008). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Büyüköztürk, Ş., Çokluk, Ö. ve Köklü, N. (2012). *Sosyal Bilimler İçin İstatistik*. Ankara: Pegem Akademi Yayınevi.
- Çakır, Ö. (2005). Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi İngilizce öğretmenliği lisans programı ve eğitim fakülteleri İngilizce öğretmenliği lisans programı öğrencilerinin mesleğe yönelik tutumları ve mesleki yeterlik algıları. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6, 9, 27-42.
- Çakır, Ö., Kan, A ve Sünbül, Ö. (2006). Öğretmenlik meslek bilgisi ve tezsiz yüksek lisans programlarının tutum ve özyeterlik açısından değerlendirilmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, (1), 36-47.
- Çapa, Y. ve Çil, N. (2000). “Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi”. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 69-73.
- Çapri, B. ve Çelikkaleli, Ö. (2008). Öğretmen adaylarının öğretmenliğe ilişkin tutum ve mesleki yeterlik inançlarının cinsiyet, program ve fakültelerine göre incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* Cilt: 9 Sayı: 15, s:33–53.
- Çeliköz, N. ve Çetin, F. (2004). Anadolu öğretmen lisesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını etkileyen etmenler. *Millî Eğitim Dergisi*, 162, 160-167.
- Çetin, Ş. (2006). Öğretmenlik mesleği tutum ölçeğinin geliştirilmesi (geçerlik ve güvenilirlik çalışması). *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 28–37.
- Çuhadar, C., Gündüz, G., ve Tanyeri, T. (2013). Bilgisayar ve öğretim teknolojileri eğitimi bölümü öğrencilerinin ders çalışma yaklaşımları ve akademik öz-yeterlik algıları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(1), 251–259.
- Demircioğlu, E. ve Özdemir, M. (2014). Fen ve edebiyat fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10 (3), 110-122.

- Demirtaş, H., Cömert, M. ve Özer, N. (2011). Öğretmen adaylarının öz-yeterlik algıları ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. *Eğitim ve Bilim*, 36 (159), 96-111.
- Doğan, T. ve Çoban, A. E. (2009). Eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile kaygı düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 34(153), 157-168.
- Doğan, Y. (2016). *Hazırlık Sınıfı Öğrencilerinin Bilişüstü Farkındalıkları, Öz-Yeterlik Algıları, Yabancı Dile Yönelik Kaygıları, Tutumları ve Akademik Başarılarının İncelenmesi*. Doktora Tezi. Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
- Erdem, C. (2012). Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik yeterlilik algıları ve tutumları üzerine bir araştırma. *Turkish Studies*, 7(4), 1727-1747.
- Gliner, J.A., Morgan, G.A. ve Leech, N.L. (2015). *Uygulamada araştırma yöntemleri: Desen ve analizi bütünleştiren yaklaşım* (Çev. : Volkan Bayar, Çev. Ed.: Selahattin Turan). Ankara: Nobel yayın dağıtım.
- İpek, C. Tekbıyık, A. ve Ursavaş, Ö.F. (2010). Lisansüstü öğrencilerin araştırma öz-yeterlik inançları ve bilgisayar tutumları. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(1),127- 145.
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Kart, A. ve Gelbal, S. (2014). Öğretmen adaylarının bilimsel araştırma öz yeterlik algılarının ikili karşılaştırmalı yargılar yöntemiyle belirlenmesi. *Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Dergisi*, 5(1), 12- 23.
- Kurt A.A., İzmirli Ö.Ş., Fırat, M. ve İzmirli S. (2011). Bilimsel araştırma yöntemleri dersine ilişkin bilgisayar ve öğretim teknolojileri eğitimi bölümü öğrencilerinin görüşlerinin incelenmesi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 30; 19-2.
- Küçükahmet, L. (1986), "Okul binalarının eğitsel kullanımı", *Çağdaş Eğitim Dergisi*,113, 9-15.
- Oğuz, A. (2012). Sınıf öğretmeni adaylarının akademik öz yeterlik inançları. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*. 2(2), 15-28.
- Saracaloğlu, A. S., Varol, S. R. ve Ercan, İ. E. (2005), "Lisansüstü eğitim öğrencilerinin araştırma kaygıları, araştırma ve istatistiğe yönelik tutumları ile araştırma yeterlikleri arasındaki ilişki" *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, Özel Sayı. No.17:187-199.
- Semerci, N. ve Semerci, Ç. (2004). Türkiye’de öğretmenlik tutumları. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(1). 137-146.
- Tunca, N. Ve Alkın-Şahin, S. (2014). Öğretmen adaylarının bilişötesi (üst biliş) öğrenme stratejileri ile akademik öz yeterlik inançları arasındaki ilişki. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 4 (1), 47-56.
- Tuncer, M. ve Özeren, E. (2012). The development of a self-efficacy scale for scientific research and an evaluation of prospective teachers’ views about that scale. *Social and Behavioral Sciences*, 51, 553-561.
- Tuncer, M. ve Yılmaz, Ö. (2016). Öğretmen adaylarının bilimsel araştırma özyeterliliği ve üstbiliş düşünme becerilerine yönelik görüşlerinin incelenmesi. *Turkish Studies*, 11(3), 2243-2260.
- Tuncer, M., ve Tanas, R. (2011). Eğitim fakültesi öğrencilerinin bilgisayar öz-yeterlik algılarının değerlendirilmesi, *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(6).

-
- Üstüner, M.(2006). Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik çalışması, *Eğitim Yönetimi*,12 (45) ,109-127.
- Woolfolk- Hoy, A.ve Burke-Spero, R (2005). Changes in teacher efficacy during the early years of teaching: A comparison of four measures. *Teaching and Teacher Education*, 21, 343-356
- Zimmerman, B. J., Bandura, A. ve Martinez-Pons, M. (1992). Self-motivation for academic attainment: The role of self-efficacy beliefs and personal goal setting. *American Educational Research Journal*, 29(3), 663-676.